

Název a adresa školy:	Střední škola průmyslová a umělecká, Opava, příspěvková organizace, Praskova 399/8, Opava, 746 01
Název operačního programu:	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, oblast podpory 1.5
Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0129
Název projektu	SŠPU Opava – učebna IT
Typ šablony klíčové aktivity:	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (20 vzdělávacích materiálů)
Název sady vzdělávacích materiálů:	ČJ III
Popis sady vzdělávacích materiálů:	Český jazyk III, 3. ročník
Sada číslo:	D–11
Pořadové číslo vzdělávacího materiálu:	09
Označení vzdělávacího materiálu: (pro záznam v třídní knize)	VY_32_INOVACE_D–11–09
Název vzdělávacího materiálu:	Podstatná jména (Substantiva) – 1. část
Zhotoveno ve školním roce:	2011/2012
Jméno zhotovitele:	Mgr. Edita Binarová

Podstatná jména (Substantiva)

Rozlišuje tyto druhy substantiv:

- **konkrétní** – názvy osob, zvířat, věcí (např. dítě, štěně, lavice);
- **abstraktní** – názvy vlastností, dějů, stavů (např. nenávisť, běhání, pýcha)
- **obecná (apelativa)** - pojmenovávají určitý jev obecně (druhovná – *člověk*, látková – *maso*, dějová – *sázení*);
- **vlastní (propria)** - označují jedinečnou skutečnost, píší se velkým písmenem (*Petr*, *Novák*, *pes Azor*, *spisovatel Karel Čapek*, *Národní divadlo*).

Pád

- **pády prosté (bezpředložkové)** – vždy 1. a 5. pád;
- **pády předložkové** – vždy 6. pád;

Číslo

Jednotné číslo (singulár), množné číslo (plurál), dříve se používal i duál –zachovaly se některé tvary párových orgánů těla – oči, uši, ruce, nohy, ramena, kolena, prsa (7. p. *očima*, *ušima*, *rukama*, *nohama* x *stůl se třemi nohami*, *hodinky se svítícími ručičkami*, *držel hrnec za obě ucha*).

Zvláštní skupiny tvoří podstatná jména, jejichž mluvnické číslo není totožné se skutečným počtem:

- **hromadná** – mají pouze tvar jednotného čísla, ale označují více věcí stejného druhu (*rostlinstvo*, *dobytěk*);

- **pomnožná** – mají pouze tvar množného čísla, ale tímto tvarem označují pouze jednu věc (tepláky, Velikonoce) ;
- **látková** – mají pouze tvar jednotného čísla, ale označují libovolné množství určité látky (mouka, víno, pivo).

Rod

- rozlišujeme rod mužský, ženský, střední
- některá podstatná jména **kolísají mezi rody**, např. beránky – beránci, ledoborce – ledoborci, maňásci – maňásky...

Cvičení

1. Vytvořte tvary 5. pádu singuláru od slov: *otec, obhájce, chlapec, zástupce, pan ředitel, syn, pan vyslanec*.

2. Vyskloňujte následující podstatná jména: *koně, lidé, kotel, hřeben, peníze, Vánoce*.

3. Vytvořte věty a užitje v nich tvary podstatných jmen: *orli – orly, klíně – klína – klínu, červi – červy*.

4. Doplňte koncovky:

Nad skalními útes_ kroužil_ orl_. Myslivec zastřelil dva jestřáb_. Lodě jsou vybaveny dokonalými kompas_. Sokol_ jsou vzácní dravci_. Šakal_ štěkají podobně jako ps_. Želvy jsou plaz_. Cílevědomí lidé jdou pevně za svými cíli_. Výstava byla navštívena četnými (Rus, Francouz, Ital). Traktory táhly těžké voz_ s plnými pytl_ brambor. Ve své práci se řídíme těmito dvěma zřeteli_. Šetři peněz_. Vlak projel několika tunel_.

5. Slova v závorkách uveďte do náležitého tvaru.

Z (kmen – j. č.) stromu vyrůstaly tři silné větve. Celé stavení bylo vystavěno z (kámen – j. č.). Na rozcestí (stát – min. č.) dřevěné (ukazatel – mn. č.) cesty. Mohutnou klenbu (podpírat – min. č.) (železný nosič – mn. č.). (Plynový vaříč – mn. č.) (být opraven – min. č.) včas. (Sled – mn. č.) (být naložen min. č.) ve velikých kádích. Další turistická značka byla na (kmen – j. č.) stromu. Dva turisté kráčeli po (hřeben – j. č.) pohoří. Napij se z (pramen – j. č.). Všichni rodiče (souhlasit – min. č.) s návrhem. (Tác – mn. č.) odkládejte zde. Porazil mě v (šachy).

Seznam použité literatury

- Mužíková, O. – Markvartová, B. a kol.: *Odmaturuj z českého jazyka*. Brno: Didaktis, 2007. ISBN 80-7358-082-9.
- Sochrová, M.: *Český jazyk v kostce pro SŠ*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2009. ISBN 978-80-253-0950-6.